

กีฬามวยไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา
(พ.ศ. 1893 - พ.ศ. 2310)

จากการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายไทย พบว่า ในพ.ศ. 2158 สมัยแผ่นดินสมเด็จพระเอกาทศรถ มีกฎหมายเกี่ยวกับการชกมวยอยู่ข้อหนึ่งเรียกว่า "พระอัยการเบ็ดเสร็จ" ซึ่งคัดจากกฎหมายตราสามดวง ซึ่งเป็นกฎหมายสมัยอยุธยาและมาชำระสะสางในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 พ.ศ. 2325¹ มีความว่า

จกกล่าวลักษณะพั้น 2 ประการ ในพระธรรมนูญ โดยพระบาลี ดังนี้
โทโส กโรติ อพภุ เอก อโทโสโก ปิวา
เอก กโรติ อพภุ ทวีชา อพภุ ตักขณา

อธิบายว่า อพภุ ตักขณา อันว่าลักษณะพั้นชั้นต่อกันนั้น ทวีชา มี 2 ประการ โทโส กโรติ อพภุ คือ พั้นชั้นต่อกันด้วยความโกรธหนึ่ง อโทโส กโรติ อพภุ คือ พั้นชั้นต่อกันด้วยมิได้มีใจโกรธหนึ่ง เป็น 2 ประการดังนี้ อันว่าลักษณะพั้นชั้นต่อกันด้วยใจอันซึ่งโกรธนั้นแล้ว จะเอาทรัพย์สิ่งอันพั้นนั้นมิได้ เหตุว่า โกรธแล้วหาความพินิจพิจารณามิได้ อนึ่ง เมื่อพั้นชั้นต่อกันนั้น มิได้มีใจซึ่งโกรธ สิ่งสรรพอันพั้นนั้นเอาได้ เหตุว่ามีความคิดอันแล้วจึงเอาทรัพย์นั้นได้

117 มาตราหนึ่ง ชนทั้งสองเป็นเอกจิต เอกฉันทุ่ ตีมวยด้วยกันก็ตี และผู้หนึ่งตองเจ็บปวด โคนหักถึงแก่มรณภาพก็ตี ทานหาหาโทษมิได้ อนึ่ง มีผู้ยงตกรางวัลก็ตีโพล่าตีนั้น ผู้หาโทษมิได้ แต่จะใคร่ดูเล่นเป็นผาสูกภาพ เป็นกรรมแก่ผู้ถึงมรณภาพเองแล

118 มาตราหนึ่ง คนทั้งหลายแข่งเรือแหล่นุกี้, แข่งเกวียนแหล่นุกี้ สรรพแข่งพาหนะสิ่งใด ๆ ก็ตี เมื่อแข่งนั้นถ้าตองผู้คนป่วยเจ็บแลถึงแก่มรณภาพ

¹หลวงสุทธิวิชาตณพุฒิ, คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 90.

ท่านว่าหาโทษมิได้ อู๋นึ่ง ถ้าซึ่งโกรธแค้นและทุบตีกัน แตะหัก ล้มตาย ซึ่งว่า
 กอปรด้วยโทษแฉ่ ไหลงสินไหม ตามโทษขู่โทษผู้นั้น อู๋นึ่งดาเยาะเย้ยกันซึ่งมือ
 ไปแต่ไกล แม่นวาทะกลคนทั้งสองนั้นใหญ่อยู่เป็นประการใดก็ดี ยมิควรวา
 ควยบรรดาผู้ก็กระกลนั้น เหตุใดจึงกล่าวดังนี้ เหตุบุคคลทั้งหลายประพจน์ใน
 การอันเล่นด้วยกันนั้น โดยพระธรรมศาสน์ดังกล่าวนี้แล

กฎหมายพระเจ้ามังรายหรือมังรายศาสตร์ ลักษณะวิวาท พ.ศ. 2230 สมัย

รัชกาลสมเด็จพระเพทราชา มีความว่า

"คนทั้งหลายในโลกนี้จักวิวาทผิดกันด้วยเหตุ 16 ประการดังนี้

1. ญูของท่าน 2. ยืมของท่าน 3. รวมทนต์ทำกรูคากำไร
4. รับจ้างทำงานไม่สำเร็จ ละทิ้งงานเสีย 5. ไทของแลวจะขอคืน
6. ปลอม(แปลก)ของซึ่งไม่มีวิญญาณ 7. ทูยกัน 8. ตัวเมียจะหยากัน
9. รักเมียท่านจับมือถือนม 10. แยกทรัพย์และแยงมรดก 11. ฝากของ
- กันไว 12. ของสูญเสียดไป 13. ไมคั้นไมครบถวน 14. ของนอญอาจวา
- ของมาก 15. การเล่นการพนัน 16. เหตุระหว่างคนเลว คนดี พอแม
- ลูก ตัวเมีย ชาและเจ้า"¹

เกี่ยวกับกฎหมายลักษณะวิวาทคดีกันนี้มีหลายมาตราด้วยกัน ดังนี้

มาตราหนึ่ง คนสองคนต่อสู้กัน ผู้ลงมือก่อนที่ท่านไม่แตก เลือดไม่ตก คน
 หลังนี้ที่ตอบโตจนคนแรกเลือดตก ไหลงโทษเท่ากับ ๕ หัวแตกทั้งคูให้ผู้ลงมือก่อน
 ไซเบียบ 55,000 เบียบ

มาตราหนึ่ง ผู้ลงมือที่ท่านก่อนให้หัวแตกต้องใหม่หนึ่งแสนหนึ่งหมื่นเบียบ
 หรือ 100 บาทเงินนุก

มาตราหนึ่ง ท่านตีมันด้วยมือหัวไม่แตก มันกลับไซไม่ตะพด (ค้อน) ที่ตอบ
 ท่านหัวแตกให้ใหม่ 110,000 เบียบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹หลวงสุทวิวาทนฤพธิ, ประวัติกฎหมายไทย (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์, 2516), หน้า 239.

มาตราหนึ่ง คนสองคนตีกัน ฆ่ากัน ผู้หนึ่งตายก็ให้เลิกแล้วกันไป เพราะเขาปล้ำกัน นิเจ้าพระยาเจ้าขุนตีปล้ำกัน และมีผู้ยุยงให้ทำ ดังนั้น หากฝ่ายหนึ่งตายลง ให้ผู้ยุยงท่านเผาศพเสีย เพราะเหตุไปเคี้ยวเขี้ยวให้ทานต่อสู้กัน¹

จากกฎหมายดังกล่าวนี้ทำให้ทราบว่าคนไทยใช้วิธีระประเภท หมัด สอก เข่า และเท้า ในชีวิตประจำวัน ไมวาจะเป็นศิลปะป้องกันตัว การทำร้ายศัตรู การละเล่น และการชกมวยกันมาโดยทั่วไปอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งมีเหตุการณ์ยุ่งยากเกิดขึ้น จึงทำให้ต้องตราเป็นกฎหมายเพื่อพิจารณาคดี ดังที่กฎหมายลักษณะวิวาทคดี มาตราหนึ่งก็กล่าวว่า "คนสองคนตีกัน ฆ่ากัน ผู้หนึ่งตายก็ให้เลิกแล้วกันไป เพราะเขาปล้ำกัน นิเจ้าพระยาเจ้าขุน ตีกัน ฆ่ากัน และมีผู้ยุยงให้ทำ ดังนั้น หากฝ่ายหนึ่งตายลง ให้ผู้ยุยงท่านเผาศพเสีย เพราะเหตุไปเคี้ยวเขี้ยวให้ทานต่อสู้กัน" และกฎหมายพระอัยการเบ็ดเสร็จ ซึ่งคัดจากกฎหมายตราสามดวงที่ว่า "117 มาตราหนึ่ง ชนทั้งสองเป็นเอกจิต เอกฉันท์ ตีมวยด้วยกันก็ดี และผู้หนึ่งเจ็บปวด โคนหัก ถึงแก่มรณภาพก็ดี ท่านว่าหาโทษมิได้ อนึ่ง ผู้ยุยงตกรางวัลก็ดี ผู้หาโทษมิได้ แต่จะใคร่ดูเล่นเป็นผาสูกภาพ เป็นกรรมแก่ผู้ถึงมรณภาพเองแล"

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีนักมวยตีหลายคนถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลยในครั้งที่กรุงศรีอยุธยาพ่ายแพ้แก่พม่าเป็นครั้งที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2310 ซึ่งปรากฏเรื่องการชกมวยไทยในพระราชพงศาวดารตอนหนึ่งว่า พระเจ้าอังวะ อยู่ ณ เมืองย่างกุ้ง ทำการยกฉัตรขอดพระมหาเจดีย์เกศธาตุ เสร็จแล้วให้มีการเฉลิมฉลองสมโภชมหาเจดีย์ใหญ่ เกี่ยวกับเรื่องนี้ เอกซเรย์ กล่าววา

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 291 - 293.

"ขุนนางพม่ากราบทูลว่า ชาวไทยมีฝีมือมวยไทยดีแทบทุกคน จึงตรัสสั่งให้ จัดหานักมวยมา เพื่อชกกันในงานนี้ โคนักมวยไทยมีฝีมือดีคนหนึ่ง ชื่อ นายขนมต้ม นายขนมต้มคนนี้เป็นนักมวยมีชื่อเสียงมากตั้งแต่ครั้งกรุงเก่า ขุนนางพม่าไคร้นำ ตัวนายขนมต้มมาถวายพระเจ้าอังวะ พระเจ้าอังวะ จึงจัดให้นักมวยพม่าเขา มาเปรียบกับนายขนมต้ม เมื่อใดชกกันแล้วก็ให้ชกกันหน้าพระที่นั่ง และนายขนมต้ม ชกพม่าไม่ทันถึงยกก็แพ้ถึงเก้าคนสิบคน พระเจ้าอังวะทอดพระเนตรแลแล้วตรัส สรรเสริญฝีมือมวยนายขนมต้มว่า ไทยมีพิษอยู่ตัวตัว แต่มือเปล่าไม่มีอาวุธเลย ยิ่งสู้ใครคนเดียวนะถึงเก้าคนสิบคน ฉะนั้น เพราะเจ้านายไม่ดีจึงเสียบ้านเมือง แกชาติก็ ถ้าเจ้านายดีแล้วไหนเลยจะเสียกรุงศรีอยุธยา การเสียกรุงของไทย ครั้งหลัง พ.ศ. 2310 นั้น เนื่องมาจากกษัตริย์อ่อนแอ ซึ่งเป็นรัชสมัยสมเด็จพระเอกทัศ หรือสมเด็จพระที่นั่งสุริยาสโมสรมรินทร์"¹

เรื่องราวเกี่ยวกับการชกมวยของนายขนมต้มนั้น ยังมีรายละเอียดเพิ่มเติมอีก ดังเช่น จารุลินทร์ มุลิกพงษ์ กล่าวไว้ในวิทยาสารว่า

สู้กับนายกองค่ายโพธิ์สามต้น จัดส่งนักมวยไทยนายขนมต้มไปกรุงอังวะ พร้อมควายนักมวยไทยอีกหลายคน นายขนมต้มนี้เป็นชายกรรจรูปร่างกำลั่น ปีกบิน ฝ่าเท้า เกลาผุมยาวเป็นกระเชิง นายขนมต้มจะเป็นลูกเตาเหล่าใคร เกิดที่ไหนเมื่อไร ไม่มีหลักฐานบ่งไวชัดเจน แต่ในหนังสือบางเล่มก็ว่า เกิด ที่หมู่บ้านบางประหัน จังหวัดอยุธยา ทาทางซิมเซียง กิริยาเหมือนคนไม่เก่ง กอนชุกทำพิธีไหว้ครุตามธรรมเนียมแบบมวยไทย วาดลวดลายต่าง ๆ ทา จรูเขฬาคทาหาว หนุ่มาหนาวเป็นคาวเป็นเคื่อน คุชกคจุนเพลินมิไคระวังตัว พอ เริ่มชก นายขนมต้มก็ปราดเขาหาคูตอสู ลงเขา ลงศอก ตรงหน้าอกนักมวย พม่าถึงกับลมลง กรรมากรนับถึงสิบก็ไม่ลุก คนคุด่างตกตลิ่ง กรรมากรตัดสิน ไม่ให้นักมวยขนมต้มชนะ เพราะชุกยังไม่ทันตั้งตัว ขอให้ทำการชกใหม่ โดยจะ เปลี่ยนตัวชุก นายขนมต้มจำยอมเพราะกำลังยังค้อย นักมวยพม่าคนต่อไปเป็น นักมวยที่มีรูปร่างสูงใหญ่ แขนยาว พวกรวมชกพม่ากระโดดเขาประชิดตัว นายขนมต้มทันที นายขนมต้มเตรียมรับอยู่แล้ว พอใดจังหวะก็กระโดดเตะชาย

¹ เอกซ์เรย์, ชีวประวัติบรรพชนชั้นนำของไทย (พระนคร : โรงพิมพ์ ป. พิศนาคะการพิมพ์, 2515), หน้า 225 - 232.

ขวา สลับกัน แขนงเตะเลี้ยงไม่ให้ล้ม และครั้งสุดท้ายเตะเข้าก้นคอปมาล้มสลบ
 กลางสนาม ท่องหมาออกจากสังเวียนไป และชาวไทยที่ถูกกวาดต้อนไปเป็นเชลย
 คราวเสียกรุงที่ไปให้กำลังใจนายขนมต้มทางขอมุใจองสูงเสียดใจช่วยเป็น
 การใหญ่ ธรรมชาติตัดสินตามว่าจะชกต่อไปอีกใครหรือไม่ นายขนมต้มกำลังยังค้อย
 จึงบอกว่าขอสู้อีกสักสิบคน คราวนี้นักมวยพม่าก็เข้ามาในสังเวียนอีกคน พอเริ่มชก
 พม่าก็บุกเป็นการใหญ่ เพื่อไม่ให้นายขนมต้มตั้งตัวได้ นายขนมต้มก็ถอยหาจังหวะ
 พอได้ก็ถอยหมัดขวาเข้าถูกตรงคางพอดี ทำให้นักมวยพม่าหยุดชงัก แล้วนายขนม
 ต้มก็เข้าประชิดตัวเตะควายแข่งขวาเข้าที่ซี่โครงลุมลง และยอมแพ้ไป พอหยุดพัก
 ชั่วครู่ นักมวยคนที่สี่ก็เริ่มลงมือชกต้อนไป นายขนมต้มออกน่ำลั้งลง เพราะใช้เท้า
 เตะตีสี่นักมวยพม่ามาสามคนแล้ว คราวนี้เห็นว่าจำเป็นต้องใช้หมัด จึงเอาหมัด
 ขายหลอกหลอใหญ่ตอสูหลงกล พอได้จังหวะก็ถอยหมัดขวาถูกท่าทั้งสองข้างของพม่า
 จุนลิ้มไม่ขึ้น แล้วนายขนมต้มก็เลือกชกเอาคางขวา และพม่าก็ยอมแพ้ในยกที่สอง
 นั้นเอง พอพักได้สักครู่ นักมวยพม่าคนที่ห้าก็เข้ามาชกต้อนไป นักมวยพม่าคนนี้รูปร่าง
 ลำสัน แข็งแรง พยายามวิ่งรุกไล่เข้าประชิดหวังจะปล้ำเหยียงให้นายขนมต้มหมด
 แรง นายขนมต้มก็ถอยหาจังหวะ พอนักมวยพม่าเข้าถึงตัวก็ชกหมัดซ้าย แล้วส่วน
 ปลายหมัดขวาเต็มแรง ถูกโหนกแกมและกรำคานขวาของนักมวยพม่าจนกระเด็น
 ออกไปนอกสังเวียน และไม่ยอมออกมาสูตอ ส่วนนายขนมต้มขอเวลาพักเชือกใหม่
 เพราะตอพม่าจุนคางที่คาคหมัดชกกระจะจย พอได้เวลาชกนักมวยพม่าคนที่หก นาย
 ขนมต้มหลังจากที่โดนพักพ่อยเหนื่อยแล้วก็เดินไปรอบ ๆ สังเวียน หันหลังให้ตอสู
 นักมวยพมานี้กว่านายขนมต้มเสียท่าจึงรีบตรงเข้ามาหมายจะตอวยควมหมัด จึงโดน
 จรเข้ฟาดทางเขากลางหลังอย่างจัง จนหายใจแทบไม่ออก ตอวยยอมแพ้ไป คนที่
 เจ็ดขึ้นชกถูกนายขนมต้มเตะใหญ่ทั้งซ้ายขวาจนยกแขนไม่ขึ้น และยอมแพ้ไป คน
 ที่แปด เป็นนักมวยที่มีชื่อเสียงโด่งดังมาก มีวิธีการชกรวดเร็ว พอเริ่มชก นาย
 ขนมต้มก็ย่างสามขุมเข้าประชิดตัว ไม่ยอมออกห่างเพราะใช้หมัดและเท้าเตะไม่
 ใดผล จึงใช้วิธีการเข้าประชิดตัวปล้ำที่เขาและพันศอก ถูกบริเวณปากและจมูกของ
 นักมวยพมาจนไคเลือด พันแถบบนคานหน้าหักหลายซี่ เลือดคกกลปาก พอเริ่มชกยก
 ใหม่นายขนมต้มเข้าประชิดตัวเอาศอกซ้ายกระแทกเขาที่ปากถูกแผลเกา จนนักมวย
 พมายอมแพ้ นักมวยพมาคนตอไปเป็นนักมวยระดับหัวหนาควย มีฝีมือดีมาก พอเริ่ม
 ชกนายขนมต้มใช้กลอุบายหลอกหลอให้หลงกล พอได้ก็เตะซ้ายและขวาเข้าที่หน้า
 ทอจนตัวลอย แต่นักมวยพม่าก็ถอยหนีกลับสูตอไป นายขนมต้มจึงล่อหลอกให้นักมวย
 พมาออกน่ำลั้งลง แล้วจึงใช้หมัดชกเฉียดแกมซ้ายขวา จนเป็นแผลเพราะเชือกที่

คาคหมัดของนายขนมต้มนั้นแข็ง และเป็นอุปมแบบกันท่อย นักมวยพม่าเห็นเลือด
 ออกมากจึงยอมแพ้ไป หลังจากนั้น ก็ไม่มีนักมวยพม่าคนใดกล้าขึ้นชกกับนาย
 ขนมต้มอีก จนกระทั่งมีหมองเฒ่าคนหนึ่งเป็นครูมวยมาจากเมืองยะไข่ มีฝีมือ
 ชั้นครู เขามาคูมวยและขอสมัคร เขาชกแก่ตัวใหญ่ชวพม่า นายขนมต้มเห็นว่า
 เป็นครูมวยมีอายุมาก ก็แสดงคารวะยกมือไหว้เป็นการเคารพ และให้เกียรติ
 ตามประเพณีของนักมวยไทย คนศุพม่าเห็นนายขนมต้มยกมือไหว้ นี้กว่านาย
 ขนมต้มกลัว พวกมันเฮฮาหัวเราะขบขันใจ พอเริ่มลงมือชก นายขนมต้มก็หลอกลู
 ลออย่างว่องไว พอเห็นครูมวยเฒ่าอ่อนแรงก็ใช้วิธีจรเข้ฟาดหาง บังเอิญสน
 เทาของนายขนมต้มโค่นจมูกของครูมวยพม่าพอดี จนตั้งจมูกยุบและยอมแพ้ไป
 การชกมวยไทยกับพม่าเป็นอันสิ้นสุดลง พระเจ้าอังวะ (บางก็ว่าพระเจ้ามังระ)
 ไคทอดพระเนตรการชกครั้งนั้นโดยตลอด ทรงพอพระทัยในฝีมือและความ
 สามารถของนายขนมต้ม ถึงกับตรัสออกมาว่า คนไทยนี้ช่างมีฝีมือดุจเสือชอน
 เล็บ ไม่นึกเลยว่าจะเก่งถึงปานนี้ ถ้าเจ้านายไทยสามัคคีปรองคองกันดีแล้ว
 กรุงศรีอยุธยาจะไม่เสียแก่พม่าเลย เมื่อเสร็จงานสมโภชมหาเจดีย์แล้ว
 ทรงโปรดให้นายขนมต้มเขาเฝ้าเป็นพิเศษ และให้ความอารักขา เลี้ยงดู
 อย่างสมเกียรติ และทรงตรัสถามนายขนมต้มว่า อยากรู้อะไรหรืออยาก
 ใ้ดูเมีย นายขนมต้มทูลตอบว่า เมืองไทยหาภิงงววย ถาขยันก็หาเงินได้ อยาก
 ใ้ดูเมีย พระเจ้าอังวะจึงประทานสาวงามพม่าให้หนึ่งคน กับสาวมอญอีกคน
 หนึ่ง นายขนมต้มก็พาภรรยาสาวทั้งสองกลับมามาเมืองไทยด้วยความผาสุก
 สมายต่อไป เรื่องราวของนายขนมต้มนี้แม้แต่ในประวัติศาสตร์พม่ายังปรากฏ
 มีอยู่จนทุกวันนี้ และจากการสืบค้นของกรมศิลปากร พบว่า วันที่นายขนมต้ม
 ชกกับพม่า คือวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2313 จึงถือเอาวันที่ 17 มีนาคม
 ของทุกปีเป็นวันนักมวย"¹

สมัยพระเจ้าเสือ พระองค์ทรงส่งเสริมกีฬามวยไทยไม่เฉพาะแต่ให้มีความชำนาญ
 ชำนาญ ความกล้าหาญของอาจเฒ่านั้น พระองค์ทรงอบรมบ่มนิสัยให้นักมวยมีน้ำใจนักกีฬา
 รู้จักเสียสละ รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน ดังที่ พิศาน แจ่มจำรัส กล่าววว่า

¹จารุดิษฐ์ มุสิกพงษ์, "นายขนมต้ม" วิทยาสาร 19 (สิงหาคม 2511) :

เมื่อประชาชนชาววิเศษไชยชาญทราบว่า พระเจ้าเสือทรงปลอมพระองค์มา ชกมวย ต่างก็แสดงความยินดีเป็นอย่างยิ่ง แม้เป็นการปลอมพระองค์และไม่มีโอกาส ได้เข้าชมมวยก็มีก็ตาม พระเจ้าเสือเลื่อนจากจะทรงเป็นนักมวยก็ยังทรงฝึกสอนมวย ไทยให้เจ้าฟ้าเพชร และเจ้าฟ้าพร ซึ่งเป็นพระราชโอรสทั้งสองของพระองค์ด้วย พระองค์ทรงฝึกอบรมให้นักมวยเป็นผู้อนุมนุมนคน ไม่แสดงความมักใหญ่ใฝ่สูง มีน้ำใจนักกีฬา รู้จักเสียสละ ดังจะเห็นได้ว่าเมื่อครั้งสมเด็จพระนารายณ์สวรรคต แลแล้ว พระองค์ซึ่งเป็นรัชทายาทโดยตรง ก็มีใคแสดงความต้องการในพระราชสมบัติ ด้วยเห็นว่าพระเพทราชาเหมาะสมกว่า ทั้งเป็นผู้มีบุญคุณด้วยเคยชุบเลี้ยงพระองค์ มา และทรงฝึกอบรมให้รู้จักให้อภัย รวมทั้งเป็นผู้มีเหตุผล ดังเช่น ครั้งที่พันท้าย นรสิงห์ ทำโทษนเรศวรที่นันทบุรี พระองค์ทรงเห็นว่า พันท้ายนรสิงห์ไม่ควรมีเจตนา ที่จะทำเช่นนั้น และเป็นเหตุสุดวิสัยจึงไต่ให้อภัย แต่ถึงพระทัยที่พันท้ายนรสิงห์ไม่ ยอมให้กระทำเช่นนั้น"¹

สมัยสมเด็จพระเจ้าเสือ การชกมวยไทยได้รับการสนับสนุนมาก มีการชกมวยไทย ตามหัวเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศ แม้ว่าสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ สมเด็จพระเจ้าอยู่ หัวบรมโกศ สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ และสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ จะไม่มีเวลาสนับสนุนกีฬา มวยไทยมากนักก็ตาม แต่ประชาชนชาวไทยตามหัวเมืองต่าง ๆ ก็นิยมการชกมวยไทยและสง เสริมการชกมวยไทยอย่างยิ่ง เพราะประชาชนคนไทยสมัยนั้นเห็นคุณค่าของการฝึกซ้อมมวยไทย มาก เช่น เห็นว่าการฝึกซ้อมมวยไทยเป็นศิลปะป้องกันตัว เป็นการบริหารร่างกายให้สง่างาม สมเป็นลูกผู้ชาย เป็นการฝึกความแข็งแรง ทรหดทน มีน้ำใจนักกีฬา สามารถสร้างชื่อเสียง ให้กับตนเองในวงสังคม ที่สำคัญที่สุดก็คือ ถ้ามีฝีมือมวยไทยดีเยี่ยม เจ้าเมืองก็จะให้คนมาคัดเลือกเอาไปอยู่ในพระราชวังทำหน้าที่เป็นผู้สอนมวยไทยให้ขุนนาง ทหาร และพระราชโอรส หรือไม้ก็เป็นราชองครักษ์ และในสมัยกรุงศรีอยุธยา นี้ พระมหากษัตริย์ เจ้าเมือง และเจ้า นายใหญ่ ๆ นิยมมีทนายไว้คุ้มกันรักษาความปลอดภัยประจำตัว ซึ่งทนายนั้นก็คือนักมวยไทยที่มี ฝีมือดี ที่ผ่านการคัดเลือกจนเป็นที่ไว้วางใจแล้ว

¹พินาน แจมจาร์ส, วันสวรรคตของ 66 กษัตริย์ไทย (พระนคร : สำนักพิมพ์ นานฟ้าการพิมพ์, 2508), หน้า 322 - 324.

ในสมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์ได้ตั้งกรมนักมวยขึ้น¹ ดังปรากฏในเกล็ดโบราณคดีว่า "ทรงโปรดให้มีกรมมวยหลวงขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยให้คัดเลือกเอาชายฉกรรจ์ที่มีฝีมือการชกมวยไทยเข้ามาต่อสู้กันหน้าพระที่นั่ง แล้วคัดเลือกเอาผู้ที่ฝีมือดีเลิศไว้เป็นผู้อารักขา เป็นทหารสนิทและทหารรักษาพระองค์ มีหน้าที่รักษาความปลอดภัยเวลาเสด็จประทับในพระราชวัง หรือเสด็จในงานต่าง ๆ"²

เกี่ยวกับสาเหตุที่กรมนักมวยมีความสำคัญมากในการทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในพระราชวัง และในการตามเสด็จนี้ พระบริหารเทพธานี กล่าวว่า

สาเหตุที่ต้องเอานักมวยทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยเหล่านี้ เพราะสมัยนั้นบุคคลใดจะพกอาวุธเข้าไปในพระราชวังไม่ได้ นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นพิเศษ ดังนั้น เวลาเกิดเรื่องราวหรือเกิดการต่อสู้กันในพระราชวังมักจะใช้ฝีมือมวยไทย เขาต่อสู้กัน กรมนักมวยนี้นอกจากจะทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยแล้ว ยังทำหน้าที่ฝึกสอนเยาวชนในพระราชวังด้วย³

บทบาทของนายเลือก นอกจากจะทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยในพระมหाराชวัง และทำการฝึกหัดมวยไทยให้ทหาร และพระราชโอรสแล้ว ยังมีหน้าที่พิเศษอีกหลายอย่างดังที่ประยูร สิทธิพันธุ์ กล่าวว่า

สมัยอยุธยา พระเจ้าแผ่นดินทรงมีกองกำลังทหารกองหนึ่งสำหรับทำหน้าที่ถวายการอารักขา เรียกว่า "กองนายเลือก" ผู้เขารับราชการในกองนี้ได้รับคัดเลือกมาจากนักมวยฝีมือดี เป็นชายฉกรรจ์ที่มีรูปร่างลำต้นแข็งแรง นอกจากนั้นบรรดาเจ้านายชั้นสูงก็มีนายเลือกไว้ประจำตัว เช่นเดียวกัน นายเลือก

¹ ส.พลายน้อย, เกล็ดโบราณคดี (พระนคร : สำนักพิมพ์แพรวพินทยา, 2515), หน้า 442.

² นิคม มุสิกคามะ, แผ่นดินไทยในอดีต (พระนคร : สำนักพิมพ์แพรวพินทยา, 2521), หน้า 284.

³ พระบริหารเทพธานี, ประวัติศาสตร์ไทย (พระนคร : โรงพิมพ์ประจักษ์วิทยา, 2508), หน้า 541.

มีบทบาทสำคัญและอยู่ใกล้ชิดพระยุคลบาทพระเจ้าแผ่นดิน ดังตัวอย่างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ขุนหลวงสรศักดิ์ หรือพระเจ้าเสือ ก็ทรงมีหน่วยเล็กคู่พระทัย ระหว่างที่สมเด็จพระนารายณ์ทรงประชวรใกล้เสด็จสวรรคต มีชาววา เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ ซึ่งเป็นฝรั่งจะคิดการกบฏ ขุนหลวงสรศักดิ์ได้ไซ้หน่วยเล็กไปลวงเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ เขามาในพระราชวัง โดยโกหกว่าพระเจ้าแผ่นดินรับสั่ง แล้วให้หน่วยเล็กคอยที่อยู่สองข้างทาง พอเจ้าพระยาวิชาเยนทร์นั่งเสด็จคนหามเขามา หน่วยเล็กก็จัดการควยไม่พลอง แล้วฆ่าเสีย กับอีกคนหนึ่ง พระปิยะ ผู้ทรงเป็นที่สนิทเสนาหาของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และทรงเรียกว่าอายุเคียบ ซึ่งคอยถวายการปรนนิบัติอยู่ปลายพระบาท ครั้นเวลารุ่งเช้า พระปิยะผู้มีหวังจะได้สืบราชสมบัติ ก็ออกมาลวงพระพักตร์ที่ประตูกำแพงแก้ว หน่วยเล็กผล็อกตกลงมาจากกำแพงแก้ว แล้วหน่วยเล็กอีกสองคนที่อยู่ข้างล่างก็ตรงเข้ารัศคอกฆ่าเสีย, จะเห็นได้ว่า หน้าที่ของหน่วยเล็กมีความสำคัญต่อพระมหากษัตริย์และความมั่นคงของพระราชบัลลังก์มาก หน่วยเล็กทำงานใกล้ชิดพระมหากษัตริย์มากที่สุด บางครั้งก็เป็นทหารรักษาพระองค์ บางครั้งก็ตรวจตราอยู่เวรยาม ซึ่งเรียกชื่อแตกต่างกันออกไปตามหน้าที่นั้น ถ้าอยู่เวรยามเรียก กองตระเวน ดังนั้น นอกจากจะคัดเลือกเอาผู้มีฝีมือมวยไทยอย่างดีเยี่ยม แข็งแรง ลำสันทรหดอดทน มีไหวพริบ สติปัญญาดีแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์อย่างจริงใจด้วย¹

กองหน่วยเล็กสมัยกรุงศรีอยุธยา ทำหน้าที่หลายอย่างบางครั้งก็เรียกพวกตำรวจหลวง หรือ พวกนายตำรวจ ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายในพระราชวัง ดังตัวอย่างการกำหนดหน้าที่ของทหารรักษาพระองค์ ดังนี้

เพลาคำให้เข้านอนประจำของทั้งสี่เวร และบรรดาประตูเปิดรอบพระราชวังนั้น ชาววังใดเกณฑ์นายตำรวจในไปกำกับรักษาประตูตามชายขวา และประตูตามซ้าย ตามขวา และประตูหนานั้น ให้หัวหมื่นพันนายกำกับทุก ๆ เวร และตำรวจในชายขวาใดกำกับชาววัง เวรบัญชีนอนเวรประจำของ ถ้ามืดไม่เสด็จออกไคห้ามปากเสียง นอกพระราชฐานถาวรพระกรุณาสั่งสิ่งใดเป็น

¹ ประยูร ลิทธิพันธ์, พระมหากษัตริย์กับประวัติศาสตร์ตำรวจสยาม (พระนคร : โรงพิมพ์วิจิตรการพิมพ์, 2520), หน้า 4.

การเร็ว ผู้รังสั่งให้ตำรวจในไป ถาทรงให้ลงพระราชอาญาผู้กระทำผิดไคลง
พระราชอาญาตามรับสั่ง ทรงพระกรุณาให้ประหารชีวิตส่งไปกรมนครบาล
แลไคถือตรารับสั่งไปเอากิจราชการแลชาวคราวเป็นการเร็ว แลลงพระราช
อาญา ณ หัวเมือง อู๋นึ่ง เสด็จออกขุนนาง (เผ่าที่พระลาน) เจ้ากรมปลัด
กรมเผ่าทูลละอองฯ ลอมวงอยู่บนอกกำแพงเกณฑ์ให้หัวหมื่น ตัวสี ตำรวจเลว
รักษาประตูกำแพงแควระเบียบคแฉง ลับแลชั้นใน และห้ามปากเสียงอย่าให้
แปลกลอม แอบแฝงอยู่ไค เพลาค่ำให้นายคบเอาคบเขามาปักประตูกำแพงแคว
ประตูระเบียบคแฉง ลับแลหน้าจวน ตามชายตามขวา ถาทรงให้ตามลงพระ
ราชอาญาผู้ใด ขุนตำรวจใครรับสั่งแล้วให้คุมเอาตัวผู้นั้นออกไปเสียจากที่เผ่า
ถาทรงพระกรุณาสั่งให้เอาตัวผู้จำต้องตามเขามาหน้าพระที่นั่ง ให้คุมตัวผู้นั้น
เขามา ถาทรงพระกรุณาให้หาผู้ใดเขาไปเผ่าผิดเวลา แต่คนหนึ่งขึ้นไปนั้น
ให้เจ้ากรมปลัดกรมอยู่เวรนั้นเขาไปเผ่า ปลัดกรมหัวหมื่นตัวสีคย

ถาเสด็จไปทอดพระเนตรกรมทรสพนั้น เจ้ากรมปลัดกรมนุ่งสมปักลาย
หมเสื้อครุย เจ้าทรงตะพายกระบี่ ปลัดกรมชัคดาบ หัวหมื่นตะพายดาบ ถือ
หอก ตัวสีคาคดาบ พันทนายนุ่งผ้าแกมไหม ชายยาวเกี่ยวผ้าเกี่ยวตะพายดาบ
แต่เสด็จตามกระบวณไป ครั้นถึงพลับพลาทอดพระเนตรกรมทรสพนั้น เจ้า
กรม ปลัดกรม เผ่าอยู่หน้าพระที่นั่งและหัวหมื่นตัวสี พันทนายนั้นเผ่าลอมวง
อุยหน้าจวนตามชายตามขวาเป็นพนักงานขุนตำรวจคอยรับสั่ง และเบิกขุน
กุมวย กุปลำ คคสี โคคน โครอน โคระแทะ โคแทะชุมภา ไกปลา

ถาเสด็จไปวัดพระศรีสุร เพชรตามปกคินั้นให้เจ้ากรม ปลัดกรม นุ่งสม
ปักไหมเสื้อครุยคาค ตามแหเสด็จ แต่ที่ประทับพระเสด็จไป หัวหมื่นถือหอก
ตัวสีตะพายดาบไปตั้งแหนอกประตูคณมะเกลือคยเครื่องสูง ครั้นถึงวัดพระ
ศรีสุรเพชรแคว จึงเกณฑ์ให้หัวหมื่นตัวสีพันทนายตำรวจเลวลอมวงตามชาย
ตามขวา ถามีการฉลองการออกพระวรวงษา การบวชนาคหลวงนั้นในนุ่งสม
ปักลายใส่เสื้อครุย คาคดาบแห ถาออกวรวงษาเสด็จไปกราบบาตรพระ ณ
วัดพระศรีสุรเพชรนั้น ขุนตำรวจ ปลัดตำรวจ ไคเปิดประตูใหญ่พระธรรม
ศาลาเขามาซักพระออกมาให้ชาทูลละอองภูสีพระบาทถวายชัตถ ถามีพระ
มหาชาติของหลวงนั้น เจ้ากรม ปลัดกรม ซึ่งอยู่เวรนั้นไคกราบถวายเทียน
ประจำวัน มหาคเล็กถวายเทียนฉลองพระหัตถ์ทุกกัณฑ์¹

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 5.

การฝึกหัดกีฬามวยไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่จะให้เกิดประโยชน์ในการทำสงคราม จึงฝึกมวยไทยให้กับทหารทุกคนเพื่อไว้ใช้ประกอบการรบด้วยดาบ หอก และมีดสั้น ส่วนประชาชนทั่วไปฝึกหัดมวยไทยเพื่อเป็นศิลปะป้องกันตัว และฝึกเพื่อขึ้นชกมวยไทยในฤดูกาลที่ว่างเว้นจากการทำงานประจำ สำหรับในพระราชวังมีการฝึกมวยไทยเพื่อรักษาความปลอดภัยในพระราชวัง ปกป้องคุ้มครองราชบัลลังก์ รักษาความปลอดภัยให้กับพระเจ้าแผ่นดิน และเพื่อฝึกราชโอรสให้มีฝีมือมวยไทยอย่างเช่นในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ทรงโปรดให้มีการคัดเลือกนักมวยที่มีฝีมือมาเป็นทหารรักษาพระองค์ และฝึกสอนพระราชโอรส จนพระเจ้าเสือซึ่งเป็นโอรสลับของพระองค์มีความชำนาญในศิลปะมวยไทยมากเป็นพิเศษ ดังที่ประยูร พิศนาคะ กล่าวว่

สมเด็จพระเจ้าเสือในสมัยที่ยังทรงพระเยาว์ ได้ฝึกฝนวิชามวยไทยในพระราชสำนักและได้เร่ร่อนไปฝึกมวยไทยตามสำนักมวยต่าง ๆ อีกหลายสำนัก จนมีฝีมือดีเยี่ยม แม่พระองค์ขึ้นครองราชย์สมบัติแล้ว พระองค์ยังทรงพอพระทัยในการทอดูพระเนตรการชกมวยไทย และพระองค์ทรงฝึกซ้อมมวยไทยอยู่เป็นประจำมิได้ขาด¹

พระเจ้าเสือทรงชกมวยไทยด้วยความรักใคร่ในศิลปะมวยไทย มีความพอพระทัย สนุกสนาน เพลิดเพลิน หรือจะเรียกว่าทรงฝึกหัดมวยไทยและชกมวยไทยเป็นนันทนาการก็ได้ ส่วนนายขนมต้มฝึกหัดมวยไทยไว้เพื่อเป็นศิลปะป้องกันตัว เหมือนผู้ชายไทยทุกคนในสมัยนั้น แต่เมื่อว่างจากฤดูกาลทำนาแล้วก็เที่ยวชกมวยตามงานเฉลิมฉลองต่าง ๆ เพื่อความสนุกสนานและได้เงินรางวัลด้วย

สำหรับวิธีการชกมวยไทยของพระเจ้าเสือนั้น เทเลอร์ แกรนด์ กล่าวว่า พระเจ้าเสือทรงมีฝีมือการชกมวยไทยชำนาญมาก เคยใช้ศิลปะมวยไทยไลชกเจ้าพระยาวิชาเยนทร์ ซึ่งเป็นฝรั่งที่สมเด็จพระนารายณ์โปรดปรานมาก โดยใช้วิธีการเตะ ต่อย แลวลงเขา เจ้าพระยาวิชาเยนทร์ได้รับบาดเจ็บบอบ

¹ประยูร พิศนาคะ, 50 พระมหากษัตริย์ไทย (พระนคร : ป.พิศนาคะ การพิมพ์, 2520), หน้า 297.

ซ้ำเป็นอันมาก¹

ในตอนทีพระเจ้าเสี่ยังไม่ได้ขึ้นครองราชสมบัติ ได้เคยมีเรื่องชกต่อยกับฝรั่ง อยู่เสมอ เพราะกลัวว่าฝรั่งจะมีอำนาจในการปกครองบ้านเมือง อันเนื่องมาจากที่สมเด็จพระนารายณ์ทรงโปรดฝรั่งมาก ประยูร พิศนาคะ กล่าววว่า

ขุนหลวงสรศักดิ์ได้เกรงว่าบ้านเมืองจะตกอยู่ในอำนาจของฝรั่ง เพราะ ว่าฝรั่งโคเซามากกรุงศรีอยุธยา และ มีฝรั่งหลายคนที่สมเด็จพระนารายณ์ พระราชทานยศเป็นถึงเจ้าพระยา ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีอำนาจวาสนา เกรงว่า จะคิดการใหญ่เป็นกบฏต่อพระราชบัลลังก์ จึงไม่ไว้วางใจฝรั่งต่างชาติเหล่านี้ มีครั้งหนึ่งที่ขุนหลวงสรศักดิ์ได้มีเรื่องชกต่อยกับฝรั่งในบริเวณพระราชวังสมเด็จพระนารายณ์ จนฝรั่งใคร่บ่ปากเจ็บ แล้วขุนหลวงสรศักดิ์ก็หลบหนีไป²

นักมวยที่ต้องการฝึกหัดมวยไทยในสมัยนั้นจะต้องให้ผูกครอง หรือบิคามารตานำไป ผูกไว้ที่บ้านครูมวย ขณะที่อยูบ้านนั้นก็ช่วยทำงานบ้านต่าง ๆ ช่วยครูมวย เช่น ช่วยตักน้ำ คำข้าว หาฟืน ฯลฯ ครูมวยก็จะถือโอกาสสั่งเกตพฤติกรรมของนักมวยว่ามีอุปนิสัยใจคอ ความมานะอดทนพยายาม จนแน่ใจว่าเป็นคนดีจึงอนุญาตให้ทำพิธีขึ้นครู โดยการให้นักมวยนำ ดอกไม้ธูปเทียน และเงินค่าขึ้นครู (ครูมวยบางคนก็ไม่รับเงิน จะรับเป็นสิ่งของ เช่น ผ้าขาว มา ผาแพร เป็นต้น) มาให้ครูมวยแล้วครูมวยจะให้นักมวยจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย แล้ว กล่าวคำปฏิญาณตามว่า จะเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของครูมวย จะซื่อสัตย์สุจริต ประพฤติตน เป็นคนดีทั้งกาย วาจา ใจ จะอดทนมานะพยายามฝึกฝนศิลปะมวยไทยให้สำเร็จ และจะนำ เอาศิลปะมวยไทยไปใช้ในทางที่ถูกต้องที่ควร ต่อจากนั้นครูมวยก็จะให้โอวาท แนะนำวิธีการปฏิบัติ ตนในการฝึกหัดมวยไทย บอกระเบียบและโปรแกรมการฝึกจนนักมวยเข้าใจ

¹ เทเลอร์ แรนดัล, ประชุมพงศาวดารภาคที่ 81 จดหมายเหตุเรื่องการจลาจล เมื่อปลายแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แปลโดย หลวงจินคาสหกิจ (นนทบุรี : สำนักพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกล้า, 2510), หน้า 45.

² ประยูร พิศนาคะ, สมเด็จพระเจ้าเสี่ย (นนทบุรี : ป.พิศนาคะการพิมพ์, 2505), หน้า 94.

116951888

เกี่ยวกับการร่ำมวยไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา นั้น เขตร์ ศรียาภัย กล่าวว่า

การร่ำมวย เป็นการแสดงถึงการมีวัฒนธรรมประจำใจอย่างหนึ่ง คือ ความซาบซึ้งกตัญญูคุณครู อาจารย์ ผู้มีบุญคุณ และประสิทธิประสาทวิชาศิลปะมวยไทย รวมทั้งอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดี การร่ำมวยเป็นพิธีการระคุรอาจารย์ผู้มีคุณของนักมวยแต่ละคน เพื่อแสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงาม การรำยรำ่าจึงแตกต่างกันออกไป ตามที่โคฝึกหัดมาจากสำนักใด ลีลาการไหวศรเป็นสิงหนึ่งที่จะแสดงว่านักมวยที่จะทำการต่อสู้กันโคฝึกหัดมาจากศรมวยคนเดียวกัน หรือสำนักเดียวกันหรือไม่ ถาหากวาลีลาทาทางในการรำยรำนั้นเหมือนกัน ถือว่านักมวยทั้งคู่อาจมีศรมวยคนเดียวกัน หรือลือลือทอคศิลปะมวยไทยมาจากศนตของศรเดียวกัน ถาสอบถามโคความแนชคแล้วว่าเป็นลูกศิษย์ของศรเดียวกัน แมจะมีภูมิลำเนาทางกันก็จะไมชกกัน เพราะการอบรมสั่งสอนให้มีความสามัคคี รักหมุคณะ ของสำนักมวยลือกรุงศรีอยุธยา นอกจากนั้น การร่ำมวยยังเป็นการแสดงถึงความจงรักภักคคต่อพเมือง หรือพระมหากษัตริย์ (สมัยกรุงศรีอยุธยา พระมหากษัตริย์เจ้าเมือง และขุนนางตาง ๆ ทรงนิยมทอคพระเนตรการชกมวยไทยอยู่เป็นประจำ) โดยทองหันหน้าไปทางทิศที่ประทับ รำลือถึงพระบารมีตลอดจนคุณบิตามารคาคา ศรอาจารย์ เพื่อเป็นศิริมงคล และก่าลือใจ ทำนองเดียวกัน พวกหมอ ชาง นาฏศิลป์ นักรอง นักคนตรี ซึ่งลวนมน้อยกับการระลือถึงผู้มีบุญคุณ ผู้ประสิทธิประสาทวิชาลือโพให้¹

วิธีการฝึกมวยไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นการฝึกหัดมวยไทยแบบอาศัยธรรมชาติแวดล้อมชวยในการฝึก เช่น การทำงานหนักชวยการตักน้ำ ตำข้าว ฆ่าพิน ปืนต้นไม้ วึ่งระยะไกล ชกลม วายน้ำ เหลลันเป็นต้น ส่วนสถานที่ฝึกหัดนั้นก็ฝึกหัดในวัด และสำนักมวยตาง ๆ เป็นส่วนใหญ่ สำหรับในพระราชวังจะมีพวกมวยหลวงหรือพวกทนายเลือกคอยฝึกหัดมวยไทยให้กับทหารและราชโอรส

ลาดูแบร์ กล่าวว่า "...ในสมัยกรุงศรีอยุธยามีการชกมวย หมัด คอก เข่า และเท้า..."²

¹ เขตร์ ศรียาภัย, "ปริทัศน์มวยไทย" ฟ้าเมืองไทย 4 (ตุลาคม 2515) : 98.

² สมเด็จพระยาคำรงราชานุภาพ, จดหมายเหตุลาดูแบร์ เลม 1 (พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, 2510), หน้า 424.

แต่อย่างไรก็ดี การชกมวยในสมัยกรุงศรีอยุธยา ไม่ได้ชกกันเป็นประจำ นอกจากจะมีฤดูกาลวันสำคัญ ๆ ต่าง ๆ เท่านั้น. และอีกอย่างหนึ่ง การชกมวยไทยสมัยนั้นรางวัลที่ได้รับส่วนมากเป็นสิ่งของ ถึงแม้เป็นเงินทองแต่ก็ไม่มากพอที่จะเป็นอาชีพที่มั่นคง คนไทยเชื่อว่ามวยไทยเป็นศิลปะป้องกันตัวชั้นสูง สามารถที่จะทำให้ร่างกายพิการและได้รับบาดเจ็บถึงตายได้

นักมวยมีโอกาสขึ้นชกตามสนามมวยชั่วคราวในงานเฉลิมฉลองต่าง ๆ เช่น วันเฉลิมฉลองวัด วันสมโภชน์เจดีย์ วันบวชนาค วันถือน้ำพิพัฒน์สัตยา และมีโอกาสชกมวยหน้าพระที่นั่งเป็นบางครั้งบางคราว ส่วนการเปรียบมวยเพื่อหาคู่ชกนั้น ไม่มีพิธีการอะไรมากนัก เพียงแต่ยื่นเทียบกันคู่รูปร่าง และถามความสมัครใจของนักมวยทั้งสองฝ่าย เพราะต่างถือว่าขนาดของร่างกาย อายุ น้ำหนัก และส่วนสูง ไม่มีความสำคัญเท่ากับการมีฝีมือมวยไทย

ก่อนชกมวย นักมวยจะเตรียมตัวให้เรียบร้อยโดยนักมวยจะมีมงคลที่ทำด้วยค้าย มีลักษณะทรงกลมขนาดพอดีกับศีรษะนักมวย มีหางยาวประมาณ 6 นิ้ว มงคลใช้สวมไว้ที่ศีรษะของนักมวย นักมวยถือว่ามงคลเป็นเครื่องรางของขลัง มักทำด้วยผ้าที่ลงเลขยันต์ แล้วมวนพันด้วยค้ายดิบ หรือค้ายสายสิญจน์ห่อหุ้มด้วยผ้าซึ่งใตผานพิธีกรรมจากพระอาจารย์ผู้ทรงวิทยาคม ที่ต้นแขนทั้งสองข้างของนักมวย จะมีผ้าซึ่งลงเลขยันต์ คาถาอาคมผูกไว้ อย่างกระชับแน่น กางเกงก็เป็นแบบhurst เป็นผ้าฝ่ายธรรมดา แต่จะมีผ้าพันแบบเหน็บชายไว้ข้างหลัง ทำให้กระชับแน่นและห่อหุ้มอวัยวะที่สำคัญไว้ นักมวยบางคนใช้กะลามะพร้าว บางคนใช้หมอนเล็ก ๆ ห่อหุ้มอวัยวะที่สำคัญไว้ เพื่อไม่ให้ได้รับอันตรายเมื่อเวลาชกมวยที่มีมือสองข้างของนักมวยจะมีการคาดเชือก ซึ่งเชือกที่คาดนั้นนิยมใช้ค้ายดิบที่จับเป็นใจ ขนาดโตประมาณดินสอดำ ตอกันให้เป็นเส้น เชือกยาวประมาณยี่สิบถึงยี่สิบห้าเมตร ม้วนแยกออกเป็นสองกลุ่ม ความยาวของเชือกค้ายดิบนี้แตกต่างกัน สุดแต่ความต้องการของนักมวยหรือความความนิยมของท้องถิ่น นักมวยที่ต้องการใช้หมัดป้องปิดใบหน้าและให้หมัดหนักนิยมใช้ค้ายยาวพันหน้า มีน้ำหนักมาก แต่จะทำให้ชกช้ำอืดอาด บางคนไม่คาดหมัดเลย ก็สามารถขึ้นชกได้ ก่อนที่จะคาดเชือกนักมวยจะต้องผ่านพิธี "อัฐมสูตร" คือ การอาบน้ำชำระร่างกาย ถวาย

ทุกซั้วให้อวัยวะภายในของทองวางเปล่า และสร้างความชุ่มชื้น สบายอารมณ์ มีผ้าขนหนูหรือผ้าขาวมาชุบน้ำคลุมไหล่ हाที่สงบเงียบนั่งลงบนพื้น ชั้นหัวเขาสองข้างเพื่อรับแขนที่ยื่นออกมาคว่ำมือ กางนิ้วออกเต็มที่ พี่เลี้ยงหรือผู้เฒ่าหรือครูมวยผู้ประสิทธิ์วิทย์การและวิทยาคมปลุกเสกเครื่องรางของขลังถวายพระคาถา แล้วสวมประเจียดหรือมงคลไวบนศีรษะของนักมวย นักมวยบางคนมีตะกรุดโทนและพวง ครอบบางคนก็ลงธนูมือ ต่อจากนั้นก็เริ่มคาดคายนางข้อมือเพื่อกระชับกระดูกข้อมือให้แน่นคงไม่ให้เคลื่อนไค้ และพันรอบ ๆ หลังมือไปจนจรดปลายนิ้วอย่างหลวม ๆ พันกลับมาทางหลังหมัดและข้อมืออีกครั้ง แล้วสอดคายนางส่วนครึ่งจากปลายนิ้วเข้ามาจนเลยงามมือให้ขอนิ้วมือโผล่ คายนางยังคงเหลืออยู่อีกประมาณหนึ่งเมตร ครูคาดหมัดจะบิดคายนางให้เป็นเกลียวแข็งขอกันหอย นักมวยต้องขยับนิ้วป้องกันอาการเหน็บ สอดกันหอยเรียงรายเขาที่ไล่ตัวจนทั่วสันหมัดทำให้คายนางแน่นขึ้น ทอไปใช้คายนางเป็นใจขนาดก้านไม้ขีดไฟ ยาวประมาณหนึ่งเมตร เรียกว่า "หางเขือก" ครูคาดหมัดใช้หางเขือกสอดให้ตึง ทำให้อกนหอยที่เอียงอยู่แล้วตั้งตรงขึ้นคล้ายหนามทุเรียนที่ถูกขลิบยอดแหลมออก เมื่อนักมวยถูกเรียกตัวออกไปชก ครูจะอมนำพลงบนหลังหมัดจนชุ่ม คายนางที่ถูกบิดเกลียวกลมเป็นก้นหอยจะถูกนำเบงตัวจนแข็ง

การคาดเขือกนั้นนักมวยบางคนก็นิยมคาดเขือกสั้นถึงข้อมือ บางคนนิยมคาดเขือกยาวถึงข้อศอก และการใช้เขือกที่คาดนั้นก็แตกต่างกัน บางคนใช้ผ้าเหลืองของครูบาอาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิชามวยไทยให้กับตนเอง บางคนก็เอาผ้าเหลืองมาจากต้นโพธิ์ ทำเป็นเขือกคาดหมัด แล้วชุบน้ำมันยาง แล้วคาดหมัดขอกันหอยที่สันหมัดและหลังหมัด เวลาน้ำมันแห้งแล้วจะทำให้สันหมัดแข็งและคม

การขึ้นสู่เวทีมวย นักมวยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเชื่อกันว่าเวทมนต์ คาถา เครื่องรางของขลังมาก "สังเวียนหรือที่สำหรับชกมวย มีอำนาจเคลือบคลุม ดังนั้น เวลาจะเข้าสังเวียนนักมวยจะทำพิธีปลุกเสกกลางอำนาจเคลือบคลุมนั้น

เมื่อนักมวยเข้าสู่สังเวียนแล้วก็จะทำการไหว้ครูและรำมวยตั้งที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งการไหว้ครูและรำมวยนั้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเริ่มมีการใช้ดนตรีประเภทปี่กลอง¹ ซึ่งประกอบด้วย ปี่ซาวหนึ่ง และกลองแขกหนึ่งคู่ (กลองตัวผู้และกลองตัวเมีย) กลองแขกมีลักษณะยาวประมาณสองฟุต มีสองหน้า ปกติร้อยด้วยหวายรอบ ๆ เพื่อตั้งหนังให้ตึง นิยมใช้บรรเลงในงานมงคล รูปร่างของกลองแขกคล้ายกับกลองมลายู ต่างกันที่กลองมลายูอ้วนและโตกว่า สั้นกว่า และใช้ไม้ลักษณะโค้งงอที่ เครื่องดนตรีเหล่านี้เริ่มเข้ามามีบทบาทในกีฬามวยไทย และกระบี่กระบอง ในสมัยกรุงศรีอยุธยาโดยไทยได้นำเอาปี่ซาวซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของชวาและกลองแขกซึ่งเป็นเครื่องดนตรีของมาเลเซียมาบรรเลงในการแสดงต่าง ๆ ของไทย ต่อมาดนตรีได้มีอิทธิพลในชีวิตประจำวันของคนไทยมากขึ้น จะเห็นว่า แม้แต่การรับประทานอาหาร การเดิน การวิ่ง การนอน และการแสดงความดีใจ เสียใจ ก็มีการบรรเลงดนตรี กีฬามวยไทยก็เหมือนกัน คนตรีช่วยเร่งเร้าอารมณ์ให้นักมวยมีความต้องการที่จะเข้าต่อสู้กัน ส่วนผู้ชมก็จะเกิดอารมณ์ร่วมคล้อยตามพฤติกรรมของนักมวย ซึ่งนับว่าเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง

การบรรเลงดนตรีประกอบกีฬามวยไทยและกระบี่กระบองนั้น ปรมาจารย์ทางดนตรีได้วางบทเพลงในแต่ละอาวุธ เพลงไว้ไม่เหมือนกัน เช่น การรำกระบี่ ใช้เพลงกระบี่ลีลา การรำดาบใช้เพลงมอญรำดาบ เป็นต้น นาค เทพหัสดินทร์ ณ อยุธยา กล่าวว่าการไหว้ครูของกระบี่กระบองนั้นใช้เพลงชมสมุทร เพลงโจลก เพลงเกาะ หรือเพลงระกำ การโหมโรงใช้เพลงแขกโอด เพลงสรวดี เพลงเยี่ยมวิมาน แขกไท่ การรบกันใช้เพลงอาวุธต่าง ๆ เช่น ดาบสองมือ ใช้เพลงจำปาทองเทศ หรือหอมทรงเครื่องพลอง ใช้เพลงลงสรอง หรือขันพลับพลา เป็นต้น²

¹ สัมภาษณ์ ประดิษฐ์ ฉาวร, อาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร
8 กุมภาพันธ์ 2522.

² นาค เทพหัสดินทร์ ณ อยุธยา, กระบี่กระบอง (พระนคร : โรงพิมพ์
คุรุสภา, 2513), หน้า 18.

สำหรับการบรรเลงดนตรีประกอบกีฬามวยไทยนั้นคล้ายกับการบรรเลงประกอบกีฬากรีฑาระบบของ เนื่องจากในช่วงดนตรีประเภท "วงปี่กลอง" เหมือนกัน จะแตกต่างกันก็ตรงที่การบรรเลงดนตรีประกอบกีฬามวยไทยนั้น ประกอบด้วยเพลงสามตอน คือ ตอนที่หนึ่ง บรรเลงเพลงโหมโรง ตอนที่สอง บรรเลงเพลงสรรเสริญ ตอนที่สาม บรรเลงเพลงแปลง ในการไหว้ครูนั้นนิยมบรรเลงเพลงสองชั้น เช่น เพลงมอญรำดาบ เป็นต้น สำหรับเพลงสรรเสริญนั้น นับเป็นเพลงเฉพาะของปี¹

ชวรัช รัตนวิชาติ กล่าวว่า มีการชกมวยกันกลางพื้นดินใช้เชือกกันเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส นักมวยไม่สวมหมวกแต่ถักหมัดด้วยค้ายัดคิม ชูชกมวยจะต้องเป็นผู้ที่มีความอดทนมาก เพราะทุกคนที่ชกมวยต้องเจ็บตัวด้วยอาวุธหมัด ค็อก เข่า เท้า ของฝ่ายตรงข้าม จนกว่าจะมีฝ่ายใดชนะโดยเด็ดขาดเท่านั้น ซึ่งเป็นการต่อสู้ที่ดุเดือดและเร้าใจผู้ชมเป็นอย่างมากยิ่ง²

การจัดการแข่งขันชกมวยไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยานิยมจัดแข่งขันชกมวยตามสนามมวยชั่วคราวในงานวัดอยู่เสมอ ดังปรากฏในประวัติศาสตร์ไทยตอนที่พระเจ้าเสือเสด็จทางชลมารค พร้อมเรือตามเสด็จอีกมากมายไปจอดที่ตำบลตลาดกรวด แล้วพระองค์พร้อมด้วยมหาดเล็กอีกสี่คนแต่งกายแบบชาวบ้านออกไปในงานมหรสพ ซึ่งมีคนไปเที่ยวงานอย่างเนืองแน่น มีการละเล่นมากมายหลายอย่างทั่วบริเวณ พระองค์เสด็จไปยังสนามมวย เพราะพระองค์ทรงสนพระทัยเกี่ยวกับการชกมวยมาก พระองค์จึงให้นายสนามจัดหาคู่ชกให้ จะเอานักมวยเอกหรือระดับใดก็ได้ โดยทางสนามประกาศให้ประชาชนทราบว่าพระองค์เป็นนักมวยจากเมืองกรุง ประชาชนสนใจมาก เพราะสมัยนั้นนักมวยกรุงศรีอยุธยา มีชื่อเสียงมาก นายสนามมวยได้จัดเอานักมวยฝีมือดีของเมืองวิเศษไชยชาญเท่าที่มีอยู่มา

¹ สัมภาษณ์ เทียบ ไครงลายทอง, ครูบ่ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากร 10 กุมภาพันธ์ 2522.

² ชวรัช รัตนวิชาติ, เมืองไทยในทัศนะของฝรั่ง (พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2507), หน้า 113.

เป็นคู่ชก¹ พระเจ้าเสือได้ชกกับนักมวยเอกถึงสามคน มีนายกลาง หมัดตาย นายใหญ่ หมัดเหล็ก และนายเล็ก หมัดหนัก ซึ่งแต่ละคนก็มีฝีมือดีเยี่ยม การต่อสู้เป็นไปอย่างน่าดู ควยฝีมือเก่งพอ ๆ กัน แต่ความฉลาดและความชำนาญในศิลปะมวยไทยที่พระองค์ได้ ทรงฝึกหัดและศึกษาจากสำนักมวยหลายสำนัก จึงทำให้พระองค์สามารถเอาชนะคู่ต่อสู้ทั้ง สามได้ โดยที่คู่ต่อสู้ต่างได้รับความบอบช้ำเป็นอันมาก² ในการชกครั้งนั้นสมเด็จพระเจ้า เสือไคร้รางวัลเป็นเงินหนึ่งบาท ส่วนผู้แพ้ไคร้สองสลึง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ไทยน้อย, บุคคลสำคัญของไทย (พระนคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2505), หน้า 128-129.

²ประยูร พิศนาคะ, สมเด็จพระเจ้าเสือ (ธนบุรี : ป.พิศนาคะการพิมพ์, 2505), หน้า 53-54.